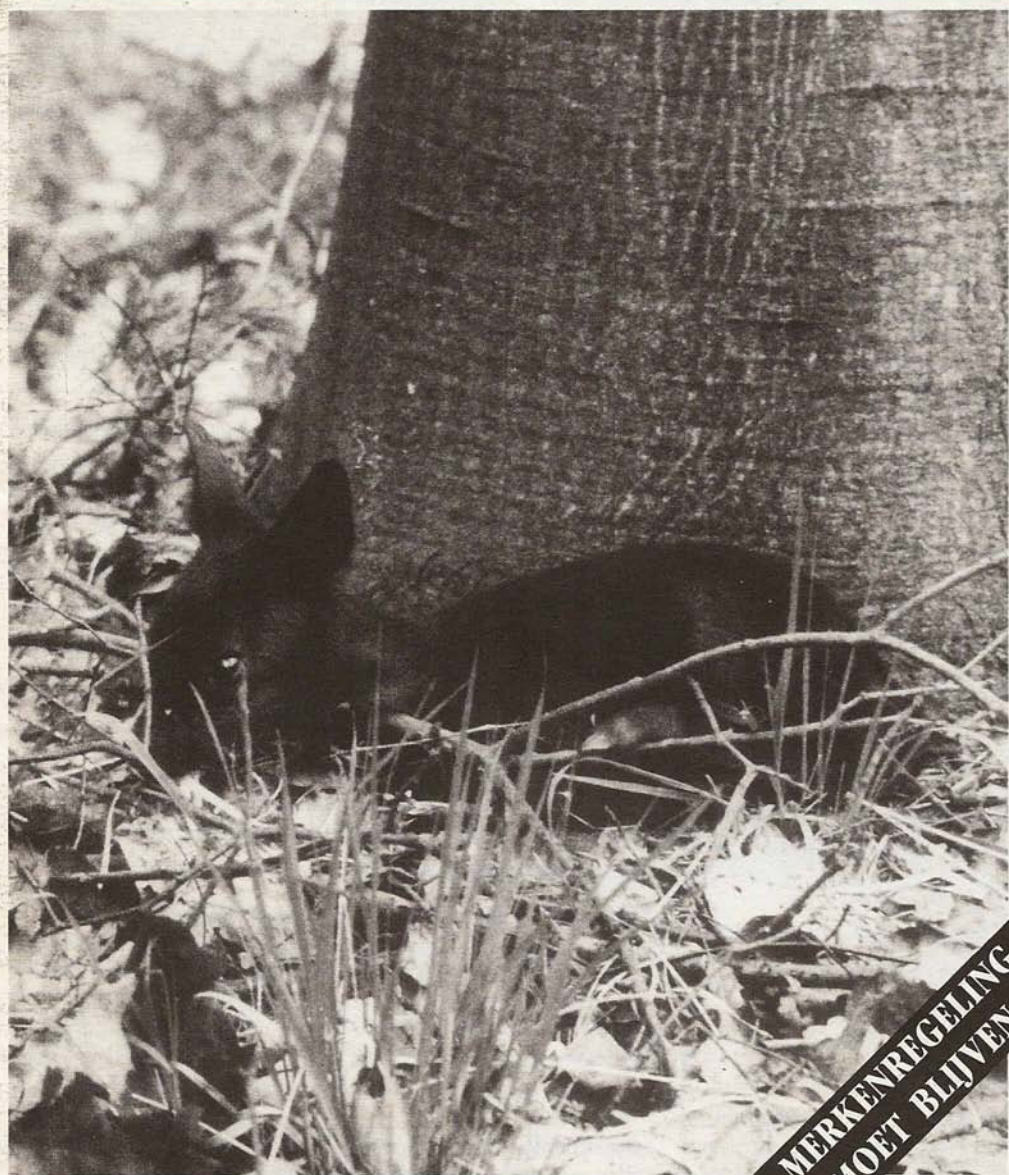

CAPREOLUS

TIJDSCHRIFT VOOR REEWILDBEHEER

**MERKENREGELING
MOET BLIJVEN!**

1e jaargang nr.2 juni 1993

Colofon

opgericht op 21 april 1951.

Capreolus, Tijdschrift voor Reeuwildbeheer
van de Vereniging Het Reeuwild
ISSN: 0929-1091
Verschijnt: 4 x per jaar
Beschermer: Z.K.H. Prins Bernhard

(Voorlopige)redactie:

Mr M.A. Aberson
Mr T.M. Kolle
Prof Dr J.L. van Haften
Mw. J.E. van Herp-Bruynius
Mw. M. Spaargaren

Foto's

J. Schoonderbeek
A. Visser

Drukkerij:

Bergdrukkerij Amersfoort,
Natriumweg 6, 3812 PV Amersfoort.
033 - 620462

Verenigingsprofiel.

Bestuur:

Mr T.M. Kolle,	voorzitter (1991)
Mr M.A. Aberson,	secretaris (1990)
J.R. baron de Vos van Steenwijk,	penningmeester (1989)
R.L. van Nederpelt,	lid (1993)
Mr L.P.M.J. Ganjels,	lid (1991)
F. Garssen,	lid (1991)
H. Meyeringh,	lid (1992)
H. Punt,	lid (1987)
A. Rutten,	lid (1993)
P.H. Schneider,	lid (1990)
J. Schoonderbeek,	lid (1989)
Ir J.M. Seroo,	Ver. Reewildkring
	Oost-Brabant (1985)
H. van Wessel,	lid (1993)

Secretariaat:

Herengracht 141, 1015 BH Amsterdam 020- 6207872
Fax: 020- 6388597

Ledenservice-administratie:

Mw. J.E. van Herp-Bruynius,
Landjonker 19, 3834 CL Leusden. 033- 942032

Oplidingen:

Stichting Reeuwildbeheer Nederland
Lokveeweg 38, 9751 GK Haren (Gn.) 050- 347278

Organisatie keuringen:

J. Schoonderbeek,
Meidoornstraat 16, 7497 MG Bentelo. 05472- 92228

Beheer materiaal:

A.J. Mörzer Bruyns,
v.Peterson Ramringweg 30, 8072 RA Nunspeet.
03412- 57483

Slijpplaatjes:

G.J.M. Koenderink,
Lhee 96, 7991 PK Dwingeloo. 05219- 7356

Biologisch Adviseur:

Prof Dr J.L. van Haften,
Sweelincklaan 13, 6865 JB Doorwerth. 085- 336973

Contributie: f 37,50 per jaar.

Bankrelatie:

ABN AMRO Bank rek.nummer 49.70.37.440
Girnummer van de-bank 83.75.70
t.n.v. Vereniging "Het Reeuwild"
te Apeldoorn.

Aktiviteitenkalender

Euro Game Fair 1993

De Euro Game Fair 1993 welke in Maastricht zou worden gehouden van 24 t/m 26 september, wordt tot nader bericht uitgesteld naar 1994.

Game Fair Frankrijk

Op 18, 19 en 29 juni 1993 zal de Franse Game Fair plaatsvinden, deze wordt gehouden in en om het kasteel van Chambord aan de Cosson (departement Loir-et-Cher). Deze Chambord-Fair is de belangrijkste en meest populaire Game Fair in Frankrijk.

INHOUD:

- Hoe verder met de Nota Jacht- en Wildbeheer, <i>T.M. Kolle</i>	3
- Zijn onze jachtijden op het reeuwild wel doelmatig? <i>J.J.A. Ploos van Amstel</i>	8
- Reewildconvenant <i>T.M. Kolle</i>	10
- Het ligt aan het territorium <i>S. Kolle</i>	13
- Jaarvergadering Vereniging Het Reeuwild	17
- Reewildtrofeeënshow en de waarde van de beoordeling <i>H.J.H. Vieberink</i>	18
- Oproep zweethonden <i>Zesender</i>	20
- Uit het Nieuwsblad van het Noorden - Wildtrappen	20
- Uit de tijdschriften - De Lynx (nog) niet terug in Nederland	22
- Nieuws van het secretariaat en ledenservice	23

Copy voor de volgende "Capreolus" vóór 1 augustus 1993
zenden aan het secr. Herengracht 141, 1015 BH Amsterdam.

Hoe verder met de nota Jacht- en Wildbeheer

-T.M.Kolle-

Enige tijd geleden heeft Staatssecretaris Gabor de Nota Jacht- en Wildbeheer aan de tweede kamer gepresenteerd. De uiteindelijke nota, dat zullen de meeste wel begrepen hebben, kent (nog steeds) een aantal elementen dat voor een verantwoord wildbeheer in de toekomst in onze ogen zeer nadelig kan zijn.

Alle bij het wildbeheer aan de jacht betrokken organisaties, met name de KNJV, hebben in de afgelopen jaren hard, intensief en goed gecoördineerd actie gevoerd tegen sommige uitgangspunten van de Nota. Enkele daarvan zijn dan ook in de voorfase geschrapt. Anderen zijn gebleven en daarop richt zich nu, met het oog op de aanstaande behandeling in de Tweede Kamer, onze aandacht.

Wie de Nota leest zal opvallen dat het grofwildbeheer en ook de jacht op grofwild in grote lijnen door de overheid in ongewijzigde vorm zal worden voortgezet. Dat is op zich zeer verheugend, doch er blijven wel verschillende zaken die

onbevredigend zijn. U vindt hieronder de integrale tekst van de reactie op de Nota die het bestuur van de VR aan de leden van de Tweede Kamer heeft gestuurd. Deze

spreekt voor zich. Een punt wil ik er echter graag uitlichten, daar dit een speerpunt van het LB voor de komende maanden zal zijn. Dat is de voorgeno-

men afschaffing door de Staatssecretaris van de merkenregeling voor grofwild, en derhalve ook voor reewild.

Let wel: alleen de merkenregeling dreigt weg te vallen, niet het vergunningensysteem!

De Vereniging Het Reewild voert op dit moment, alleen en samen met de Vereniging Wildbeheer Veluwe en ook de KNJV, actie om deze regeling ook te behouden, in al dan niet gewijzigde vorm. Het overnemen, door privatisering of delegatie, door de belanghebbende organisaties is daarbij uitdrukkelijk een alternatief. Ook is er zeer recentelijk, op ons initiatief, door de Jachtraad een afzonderlijk advies aan de Minister gezonden, met de strekking de regeling te behouden. Dit advies wordt ook door de Natuurbeschermingsorganisaties en de Landbouw onderschreven! Ook werden er initiatieven ondernomen om over dit onderwerp Kamervragen te stellen.

U ziet, Uw Vereniging is ook op politiek en beleidsniveau op dit moment bijzonder actief. Het leek ons goed u daarvan, middels ons blad, eens uitvoeriger op de hoogte te stellen, zodat ook u, op lokaal niveau, onze standpunten kent en kunt uitdragen.

COMMENTAAR NOTA JACHT- EN WILDBEHEER

In aansluiting op het eerder door de Vereniging Het Reewild bij de Staatssecretaris LNV rechtstreeks en via de Jachtraad geleverde commentaar op het concept van de Nota Jacht- en Wildbeheer doen wij u onderstaand ons commentaar toekomen op de in januari 1993 uitgebrachte Nota.

1. Algemeen commentaar

De Vereniging Het Reewild is een natuurbeschermingsorganisatie met als specifiek doel het behoud van het reewild als element van de Nederlandse fauna. Het commentaar van de Vereniging op de Nota Jacht- en Wildbeheer beperkt zich dan ook tot die onderdelen waarbij het reewild een rol speelt, in de ruimste zin van het woord.

De Nota stelt terecht dat het met het reewild en het overige grofwild goed gaat in Nederland en dat de stand in de huidige leefgebieden in het algemeen in overeenstemming is met de draagkracht van de gebieden.

De Vereniging Het Reewild is van mening dat de zeer positieve ontwikkeling van het reewild in de afgelopen 45 jaar voor een zeer belangrijk gedeelte te danken is aan de gezamenlijke in-

spanning van de reewildbeheerders en-jagers, de terreinbeheerder, de Vereniging Het Reewild, de KNJV en niet in de laatste plaats de overheid.

Door deze groepen is een reewildbeleid ontwikkeld en in de praktijk toegepast, dat een bijzonder zorgvuldig en afgewogen reewildbeheer met zich heeft gebracht, tot ieders tevredenheid. Het door de overheid (NBLF) georganiseerde en gecontroleerde vergunningen- en merkestelsel heeft mede bijgedragen aan een verdere ontwikkeling van een gezonde en verantwoorde reewildstand.

In beginsel was er dan ook uit een oogpunt van goed reewildbeheer geen aanleiding tot wijziging en verandering van het vigerende systeem. Wel bracht de nieuwe organisatie van het jachtbedrijf in wildbeheereenheden met zich dat het vergunningensysteem daarbij aan moest sluiten. De Vereniging Het Reewild steunt het streven om te komen tot een dekkend net van wildbeheereenheden, omdat ook het reewildbeheer daarmee gediend is.

Zoals ook in de nota genoemd heeft het Ministerie LNV, in feite vooruitlopend op de Nota, een gewijzigd vergunningensysteem geïntro-

duceerd, passend bij deze WBE structuur. Vergunningen voor reewildafschot kunnen thans alleen nog worden aangevraagd door samenwerkingsverbanden (bijvoorbeeld WBE's) welke een kernleefgebied van tenminste 5000 ha. vormen. Het nieuwe systeem wordt in principe door de Vereniging Het Reewild gesteund en de uitvoering in de praktijk lijkt ook met succes plaats te vinden.

In de Nota wordt nu echter een nieuwe verandering aangekondigd, het afschaffen van de merkenregeling en wordt de zogenaamde 5000 ha. regeling te stringent geformuleerd.

Daarmee kunnen wij ons niet verenigen, evenmin als met het uitgangspunt "nee, tenzij" voor de jacht in natuurgebieden.

2. De merkenregeling.

Zoals hierboven reeds uiteengezet, heeft het tot op heden gehanteerde systeem voor reewildbejaging, een door NBLF te verstrekken afschotvergunning op basis van een wildbeheer- en regulatieplan, gekoppeld aan een wildmerk ter controle, voortreffelijk gefunctioneerd, tot ieders tevredenheid en tot voordeel van de wildstand. Het is dan ook uit wildbeeroogpunt volkomen onbegrijpelijk waarom de Staatssecretaris thans het wildmerk (loodje in de volksmond) wil afschaffen. Daar is geen enkel wild-, natuur- of beheerdoel mee gediend. Integendeel. Door afschaffing van het wildmerk wordt immers de controle op het handhaven van de vergunningsvoorwaarden (aantal te bemachtigen die-

ren, geslacht, jachttijden, etc.) de facto onmogelijk. Deze controle vindt niet in de laatste plaats door de professionele jachtopzichters plaats, waardoor bij afschaffing wederom de positie van deze groep wordt bedreigd, met alle ongewenste neveneffecten voor het wild- en natuurbeheer vandien. Afschaffing van deze regeling is in strijd met het streven naar een planmatig wildbeheer en daarmee in strijd met het doel van de Nota.

Het kennelijke motief voor de voorgestelde maatregel is het verhogen van de efficiency van het Ministerie LNV.

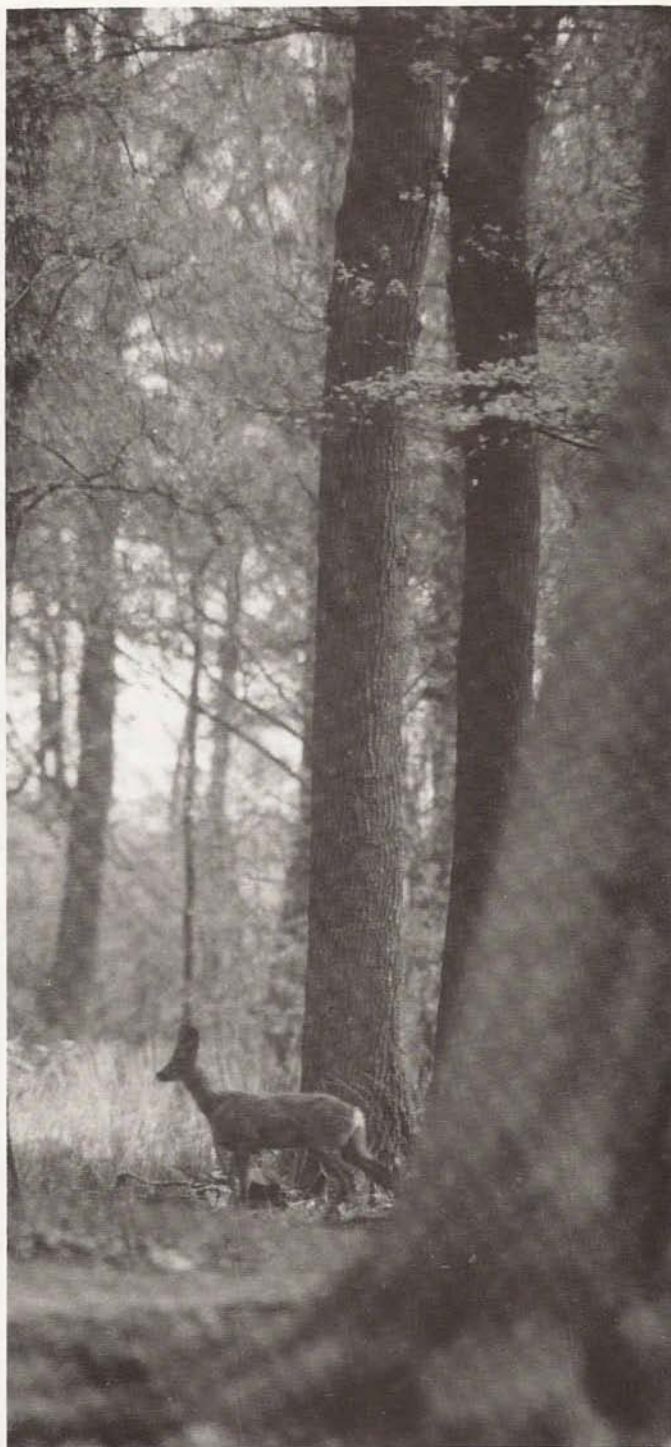
Nu door de gewijzigde vergunningsaanvraag jaarlijks niet meer dan ca. 3000 aanvragen behandeld, vergunningen verstrekt en bijbehorende merken verzonden dienen te worden, doch slechts ca. 150, is de efficiency operatie reeds geslaagd. Het verder terugbrengen van de regeling en daarmee de controle op de naleving onmogelijk maken, zal echter een averechts effect hebben. Essentieel is het handhaven van de wildmerken in de regelgeving. Denkbaar is daarnaast wel dat de logistieke en fysieke uitvoering van de regeling wordt geprivatiseerd en wordt gedelegeerd aan de Vereniging Het Reewild, in

samenwerking met de KNJV en de Vereniging Wildbeheer Veluwe (voor de rood- en zwartwildmerken). Zonder een wettelijke verplichting is het echter zinloos. Terzake wordt overigens verwezen naar het commentaar van de KNJV op de Nota en met name naar het advies van de Jachtraad inzake de Nota.

3. De 5000 ha. regeling

Vereniging Het Reewild juicht de ontwikkeling van WBE's toe en ondersteunt deze. Ook is zij van mening dat goed planmatig reewildbeheer zich dient uit te strekken tot zo mogelijk grote aaneensluitende leefgebieden van reewild, zodat in veel gevallen ook samenwerkingsverbanden over de WBE grenzen heen zullen ontstaan indien het reewildbeheer betreft.

De Vereniging heeft er verder begrip voor dat in de Nota een op zich arbitraire grens van 5000 ha. wordt genoemd voor dergelijke samenwerkingsverbanden, daar men het ontstaan van deze verbanden wil stimuleren. Er dient echter voor gewaakt te worden dat deze 5000 ha. grens geen eigen leven gaat leiden en te stringent wordt gehanteerd bij vergunningsaanvragen. Het gaat immers primair om het begrip "leefgebied". Daar waar leefgebieden van

reewild bestaan, kleiner dan 5000 ha., omdat deze door natuurlijke of onnatuurlijke oorzaken begrensd zijn en er geen uitwisseling met gebieden mogelijk is, dient wel een vergunning verleend te worden indien de aanvraag aan de overige vereisten voldoet. Aan ons is bekend dat NBLF op dit moment deze 5000 ha. inderdaad als indicatieve grens hanteert en met deze norm soepel omgaat, daar waar het inderdaad om aantoonbaar kleinere leefgebieden gaat. De huidige tekst van de Nota zou echter met zich mee kunnen brengen dat dit in de toekomst verandert en dat is naar onze mening onjuist.

4. Jacht in natuurgebieden

Uitgangspunt van de Vereniging Het Reewild is dat regulatie (bejaging) van reewild noodzakelijk is voor een verantwoord beheer. Dit standpunt wordt in brede kring, ook door niet jagers binnen en buiten onze Vereniging, gedeeld en is wetenschappelijk onderbouwd. Een reewildpopulatie in een gebied waar geen uitwisseling met andere gebieden mogelijk is, kan zich niet handhaven, althans niet op aanvaardbare wijze. Ziektes, stress, talrijke verkeersslachtoffers en andere onwenselijke gevolgen treden op indien een zelfstandige po-

pulatie niet gereguleerd wordt.

Zelfregulatie van reewild is in Nederland een absolute fictie.

Indien een niet bejaagde populatie wel mogelijkheden tot uitwisseling heeft, lijkt zij zich op het oog beter te kunnen handhaven. De schijn bedriegt echter, omdat ook dan eerst stress en ziektes optreden voordat een deel van de dieren wegtrekt. Bovendien neemt het aantal verkeersslachtoffers daar vaak dramatisch toe. Bovendien worden de problemen dan naar de aangrenzende gebieden verlegd, met alle gevolgen vandien (wildschade). Op basis van het bovenstaande wordt met klem gevraagd om het "nee tenzij" principe voor reewild (en overig grofwild) in natuurgebieden te vervangen door de "ja mits" benadering. Het "mits" wordt automatisch ingevuld daar de overheid steeds de voorwaarden voor de vergunning vaststelt en zo een zorgvuldig en biologisch verantwoord beheer waarborgt. Geen regulatie van reewild in bepaalde gebieden is echter in strijd met de uitgangspunten van de Nota zelf (wild als natuurwaarde en biologisch verantwoord wildbeheer). De jager als regulator wordt vervangen door ziektes, het verkeer en het water als regulator en

dat kan niet de bedoeling zijn.

5. Samenvatting.

Het commentaar van de Vereniging Het Reewild beperkt zich tot specifieke reewildaangelegenheden. Er wordt op gewezen dat de Vereniging zich wel aansluit bij het algemene commentaar van de KNJV terzake.

De kritiek van Het Reewild betreft:

- het voornemen de merkenregeling af te schaffen. Dit voornemen is in strijd met goed planmatig wildbeheer en zal controle op de naleving van de vergunningsvoorwaarden de facto onmogelijk maken. Desnoods wordt privatisering voorgesteld, mits de regeling in de wet gehandhaafd blijft,
- het te stringent toepassen van de 5000 ha. regeling. Uitgangspunt dient te zijn een leefgebied voor reewild en dat kan kleiner zijn door natuurlijke of onnatuurlijke oorzaken,
- het "nee tenzij" principe voor regulatie van reewild in natuurgebieden. Regulatie van reewild is altijd noodzakelijk voor een biologisch verantwoord reewildbeheer.

De Vereniging Het Reewild is vanzelfsprekend bereid haar commentaar desgevraagd nader toe te lichten en te onderbouwen.

Zijn onze jachttijden op het reewild wel doelmatig?

-J.J.A. Ploos van Amstel-

De heer Ploos reageert hiermee op het artikel van de heer Kolle in "Capreolus" nr. 1

Gaarne ga ik in op de uitnodiging aan het einde van het interessante artikel van de heer Kolle over de doelmatigheid van de jachttijden. Mijn aandacht werd in het bijzonder getrokken door zijn uitgangspunt dat de regulatieplannen juist zouden zijn en dat daarvan 100% zou moeten worden gerealiseerd. Uit de publicaties van Het Reewild heb ik berekend dat, met wat schommelingen van jaar tot jaar, ca. 65% van het afschotplan van bokken en geiten wordt gerealiseerd.

Met het genoemde uitgangspunt ben ik het niet eens. Ik ben er van overtuigd als ook die resterende 35% door de reewildjagers zou worden gerealiseerd, het bestand na verloop van weinig jaren ver zal dalen. Mijn overtuiging is gebaseerd op een analyse over ca. 10 jaar van de reewild populatiedynamica in RAC 15 ten zuiden van Eindhoven, een reewildrevier van ruim 10.000 ha. aangevuld met een globale analyse van het

aanpalende RAC. Daarbij is duidelijk geworden dat de in Nederland gebruikelijke standaard berekeningen en uitgangspunten om het regulatieplan vast te stellen een te grote simplificatie van de werkelijkheid zijn en veelal tot te hoge afschotplannen zullen leiden.

In gevallen waar men een goed zicht op de populatiedynamica heeft kunnen verantwoord conclusies worden getrokken of 100% moet worden gerealiseerd. Over genoemd onderzoek heb ik recentelijk een artikel gepubliceerd in het Duitse Zeitschrift für Jagdwissenschaft. Voor Nederland in zijn totaliteit heb ik nog niet een publikatie gezien over de populatiedynamica. Zolang die er niet is, kan er mijns inziens niet van worden uit gegaan dat het totale Nederland regulatieplan voor 100% moet worden gerealiseerd. Mocht de Vereniging Het Reewild over voldoende informatie beschikken, dan ben ik gaarne bereid om met het cijfermateriaal een zelfde analyse uit te voeren voor Nederland en/of per provincie als in het artikel is beschreven voor RAC 15. Zonder diep in details te

gaan, kan reeds een globale conclusie over de juistheid van het uitgangspunt worden verbonden door een drietal scenario's consequent voor enkele jaren door te rekenen. Uitgangspunt: voorjaarsstand beginjaar is 25.000 stuks.

Scenario 1.

Stel dat het afschotplan reëel is.

De netto aanwas, zijnde de kalveren die zonder afschot uiteindelijk de winter overleven, is meer dan het afschotplan; er is immers valwild. Bij het doorsnee Nederlands afschotplan van 12.000 stuks betekent dit dat de netto aanwas in % van de voorjaarsstand meer dan 48% bedraagt. Aangezien gemiddeld slechts ca. 8.000 stuks worden afgeschoten stijgt in het tweede jaar het voorjaarsbestand met 4.000 stuks tot 29.000. Met een netto aanwas van 48% van het voorjaarsbestand is in het tweede jaar de netto aanwas 14.000. Met het doorsnee afschot van 8.000, stijgt na het tweede jaar het voorjaarsbestand tot 35.000. Als we zo doorgaan is na het vijfde jaar het Nederlandse bestand gegroeid tot meer

jaar 32% van 21.000 naar 7.000 stuks. Wederom worden 12.000 stuks afgeschoten in het tweede jaar. De voorjaarsstand van het derde jaar is met 5.000 gedaald naar 16.000. Het vierde jaar is het bestand geheel verdwenen. Ook dit lijkt geen realistisch scenario, want het bestand schommelt al vele jaren rond de 25.000 stuks.

Scenario 3.

Stel dat het afschot van 8.000 stuks wel reëel is, maar dat de regulatieplannen van een te hoge netto aanwas en/of te laag valwild uitgaan. Maar dat de individuele reewildjagers op basis van hun ervaring en kennis van hun jachtveld zien wat het bestand in het betreffende gebied en de betreffende periode aan regulatie behoeft. Dan zou een oproep om ruim 50% meer af te schieten dan men gebruikelijk is, tot niet gewenste resultaten kunnen voeren.

De belangrijkste oorzaak is mijns inziens gelegen in een te ruime berekening van de netto aanwas en een te lage schatting van het bekende en onbekende valwild. In de buitenlandse literatuur wordt voor de netto aanwas in % van de voorjaarsstand ca. 40% genoemd. In RAC 15 schommelt het rond de 38% met behoorlijke uitschieters naar boven en be-

neden. Het bekende valwild is in RAC 15 gemiddeld 7% terwijl blijkt dat er een zelfde hoeveelheid aan reëen per jaar verdwijnt (migratie, stroperij etc.) Voor afschot blijft dan slechts 24% van de voorjaarsstand te reguleren. Dit soort cijfers zal zeker voor verschillende gebieden verschillend uitvallen. Een afschotplan voor heel Nederland van 12.000 stuks, zijnde 48% van de genoemde voorjaarsstand van 25.000 stuks, lijkt verre van juist vastgesteld te zijn. Een afschotplan van 8.000, zijnde 32% van de voorjaarsstand maakt een veel realistischer indruk. In het geheel is buiten beschouwing gelaten dat nogal wat jagers een hoger afschot opgeven dan ze hebben gerealiseerd. Daarbij speelt de vrees anders volgend jaar geen afschot te krijgen een niet onbelangrijke rol. Daardoor kan het gerealiseerde % van de regulatieplan nog lager zijn dan de officiële cijfers doen vermoeden. Bovenstaand is niet bedoeld als kritiek op de inhoud van bedoeld artikel van de heer Kolle. Mijn hartekreet moet worden gezien als een zorg dat onbedoeld een uitgangspunt dat wordt gebruikt om de doelmatigheid van de jachttijden te evalueren er toe lijden dat de Vereniging Het Reewild ongewild bevordert het reewildbestand in Nederland snel te reduceren.

dan 100.000 stuks. Volgens publikaties schommelt het bestand al vele jaren rond de 25.000 stuks. Dit scenario is dus niet erg realistisch. Kennelijk zijn de afschotplannen te hoog berekend dan wel is het valwild, of migratie veel hoger dan in de plannen is meegenomen en is het maar goed dat de niet realistische afschotplannen niet worden gerealiseerd.

Scenario 2.

Stel dat het afschot van 8.000 reëel is en dat toch een veel te hoog afschotplan van 12.000 wordt gerealiseerd. De netto aanwas is in dit geval ca. 32% van de voorjaarsstand. Doordat 4.000 stuks meer dan de netto aanwas wordt afgeschoten, daalt het voorjaarsbestand in het tweede jaar van 25.000 naar 21.000. De netto aanwas is het tweede

Inleiding Reewildconvenant

-T.M. Kolle-

De samenwerking tussen de Vereniging Het Reewild en andere organisaties van wild- en natuurbeheer is in de afgelopen jaren steeds belangrijker, intensiever en ook beter geworden.

Om deze vormen van samenwerking nog beter gestalte te geven, en met name om helderheid te creëren voor de eigen organisaties en de buitenwacht, poogt het bestuur van de Vereniging Het Reewild om met deze andere bevriende organisaties tot duidelijke werkafspraken te komen en deze vast te leggen in zogenaamde convenanten. Met de grootste en belang-

rijkste organisatie op het gebied van jacht en wildbeheer, de Koninklijke Nederlandse Jagers Vereniging (KNJV), bestaat zeker op landelijk niveau jarenlang een meer dan uitstekende werkrelatie. Het veranderende jachtsysteem en-klimaat in Nederland in de afgelopen jaren, denk aan WBE-vorming en de Nota Jacht- en Wildbeheer, heeft de besturen van De KNJV en de VR doen besluiten om deze relatie en de werkafspraken, opnieuw te definiëren, te formuleren en vast te leggen in een "Reewildconvenant".

Over dit convenant, dat hieronder wordt afgedrukt, is enige tijd vriendschappelijk, doch stevig, onderhan-

deld, daar er verschillende principiële zaken geregeld moesten worden. Het uiteindelijke resultaat is, naar wij menen en hopen, tot ieders tevredenheid, en scheidt inderdaad ten aanzien van het huidige en toekomstige reewildbeheer in Nederland de nodige duidelijkheid, voor de lokale besturen van onze organisaties en voor derden, waaronder met name de overheid.

Dit Reewildconvenant zal nog afzonderlijk worden gepresenteerd aan de regio's van Het Reewild en de KNJV, in een gezamenlijke presentatie. Ook zal in de Nederlandse Jager nog uitgebreid aandacht worden geschonken aan deze overeenkomst.

REEWILDCONVENANT

Inleiding

In Nederland zijn er twee organisaties landelijk actief op het gebied van reewildbeheer in de ruimste zin van het woord: de Koninklijke Nederlandse Jagers Vereniging (KNJV) en de Vereniging Het Reewild (VR).

Dit convenant is door deze organisaties opgesteld en ondertekend om te komen tot een nog doelmatiger en elkaar versterkende taakverdeling met betrekking tot dit beheer, de ontwikkeling van het reewild in Nederland, alsmede eensgezind optreden richting WBE's en derden.

Dit convenant vervangt alle terzake door de ondertekenaars eerder gemaakte afspraken en gesloten overeenkomsten.

De betrokken organisaties

De KNJV is de algemene vertegenwoordiger van het jachtbedrijf en van de wildbeheereenheden in Nederland, waarbij de collectieve belangenbehartiging van alle jagers en andere bij de KNJV, VR, WBE's en soortgelijke organisaties aangesloten leden in Nederland voorop staat. In dit kader vormen coördinatie, ondersteuning en advisering van de WBE's op regionaal en nationaal niveau een kerntaak van de KNJV en bevordert de KNJV dat, daar waar nog geen WBE's bestaan, deze tot stand komen.

De VR is de organisatie waarin de gespecialiseerde functionele kennis met betrekking tot het reewild samenkomt. Waarbij zij tevens functioneert als de specifieke belangenbehartiger van het reewild en de reewildbeheerders in Nederland.

De taakverdeling

De KNJV is de eerst verantwoordelijke organisatie voor de vertegenwoordiging van ja-

gers, wildbeheerders en beschermers van de wildbiotoop, bij contacten met de overheid en andere instanties. Zij bewaakt de kwaliteit van het jachtbedrijf en coördineert de communicatie naar de WBE's die als hoeksteen van het jachtbedrijf zullen worden geprofileerd.

De Vereniging Het Reewild is eerst verantwoordelijk ten aanzien van alle zaken met betrekking tot het reewild en het reewildbeheer.

In dit kader onderhoudt zij contacten met overheidsinstanties (bijvoorbeeld NBLF), geeft advies, voorlichting en ondersteuning aan WBE's (bijvoorbeeld bij het opstellen van reewildbeheerplannen, het aanvragen van afschotvergunningen, het organiseren van tellingen, het registreren van afschotmeldingen en de verwerking van gegevens). Tevens is zij actief bij het opstellen van (landelijke) beheerlijnen, verzorgen van voorlichting, opleidingen en wetenschap, bij welke taken zij zonodig op basis van nadere afspraken gebruik mag en zal maken van de door de KNJV beheerde WBE-databank. Zij zal bij het vervullen van deze taken fungeren als centraal aanspreek- en coördinatiepunt.

De KNJV en de VR zullen bij het vervullen van hun taken zoveel mogelijk gebruik maken van elkaars deskundigheid en diensten. Zij streven ernaar de WBE's in staat te stellen binnen het in dit convenant beschreven kader zelfstandig verantwoord (reewild)beheer uit te voeren.

Gezien het cruciale belang van een eenduidige communicatie van KNJV en VR richting hun leden en vooral ook richting de WBE's, zal het structureel en/of collectief benaderen van WBE's en jachthouders door de VR

steeds in overleg met de KNJV geschieden en zal de KNJV terzake van reewild-zaken geen initiatieven buiten de VR om ontwikkelen.

Algemene afspraken

De KNJV en de VR komen in samenhang met het bovenstaande verder overeen:

- dat zij elkaar bij de uitvoering en voorbereiding van de toebedeelde taken onvoorwaardelijk zullen steunen,
- dat zij regelmatig en structureel met elkaar overleg zullen voeren, in ieder geval vooraf indien het om overlappende teken en beleidsbeslissingen van principiële aard gaat, ook op regionaal niveau,
- dat zij derden, instanties of individuele personen, naar elkaar zullen verwijzen indien zij geconfronteerd worden met vragen of verzoeken op het werkterrein van de andere organisatie,

Aldus overeengekomen op 25 mei 1993

VERENIGING HET REEWILD:

Mr T.M. Kollé - voorzitter
Mr M.A. Aberson - secretaris

- dat zij over contacten met de politiek en de pers steeds vooraf overleg zullen plegen, tenzij dat feitelijk onmogelijk is,
- dat zij de inhoud en strekking van deze overeenkomst zoveel mogelijk ter kennis van de eigen organisatie en leden, alsmede de betrokken (overheids)instanties, zullen brengen en zich sterk zullen maken voor de concrete uitvoering van deze overeenkomst op alle niveaus van hun organisatie, dat zij interpretatieverschillen op lokaal niveau, het Landelijk Bestuur van de KNJV en het Dagelijks Bestuur van de VR bemiddelend zullen optreden.

KONINKLIJKE NEDERLANDSE JAGERS VERENIGING:

Mr Drs C.L.M. de Quay - voorzitter
G.H.M. Alferink - secretaris

Het ligt aan het territorium:

bokhotel of jaarlingsherberg

-Stefan Kolle-

Of een veld aan het begin van de bokkenjacht geschikt over en aantal oudere geweidragers, is niet alleen een kwestie van bejagingsfrequentie en selectie. Met name hangt dit af van de mate waarin de structuur van het veld een noemenswaardige "bokdichtheid" toelaat. De belangrijkste factor hierin zijn de verschillende territoria.

Territoriale bokken

Het is een regelmatig terugkerend beeld in de winterstandplaatsen van de meeste velden: de oudere bokken handhaven hun territorium, terwijl de jongerejaars een goed heenkomen moeten zoeken. Eind april is

de strijd gestreden: weliswaar blijven de jongerejaars in de buurt van de standplaats, en proberen regelmatig de "woonruimte" van de oudere bokken binnen te dringen. Keer op keer worden ze echter verdreven, tot over de grenzen van het territorium van de oudere bok. Onder territorium verstaan wij hier dat gebied, dat door geur- en visuele merken wordt bepaald, en dat vanaf het vegen tot na de bronst tegen alle bokken wordt verdedigd. Met andere woorden, territoriale bokken dulden op hun terrein geen andere bok, die eveneens territoriaal gedrag vertoont. Over het algemeen betreft het hierbij tweejarigen, maar ook sterke jaarlingen, die eraan streven een eigen territorium te veroveren. Als zij dit niet proberen worden zij in voorkomende gevallen zelfs geduld door de oudere bok. Echter niet overal, en al zeker niet door elke territoriale bok. De agressiehouding verschilt namelijk van bok tot bok. Zo zijn er bokken die zelfs de zwakste knobok in de vlucht slaan zodra ze hem zien of wind van hem krijgen. Andere laten zich in het geheel niet door zwakkere soortgenoten uitdagen. Oudere bokken die in "bezette gebieden" niet-

territorialiserend gedrag vertonen, en daardoor een soort "woonrecht" krijgen, zijn in een normaal bezet veld dan ook een absolute uitzondering. In overbezette velden, waar amper mogelijkheden tot migratie bestaan, (eilanden, rasters) is dit verschijnsel echter regelmatig waargenomen. Ellenberg noemde zulke bokken pacifisten, omdat ze generlei agressief gedrag jegens hun soortgenoten toonden. In gebieden waar de laatste 20 jaar een daling van het bestand is opgetreden is het daarom ook niet mogelijk gebleken binnen bepaalde velden de bokdichtheid weer op te voeren. Het ontzien van bepaalde bokken bleek slechts tot gevolg te hebben, dat de territoriale bokken ouder worden, terwijl de jongerejaars verdwenen. Zolang er dus een daling van het bestand is, migreren de jongerejaars naar de onbezette territoria. Dit betekent geenszins dat alle in de vlucht geslagen bokken ook meteen migreren. Een gedeelte blijft tot in het seizoen in de buurt van de winterstandplaatsen of in bepaalde stukken, die weliswaar dekking bieden, maar niet geschikt zijn als eigen territorium. Deze bokken wachten hier af tot een an-

dere territorium door dood of ziekte van een bok onverdedigd achterblijft. Sterke jaarlingen die zo een gedulde positie verkeren horen over het algemeen tot de familie van de territoriale bok. Er is dus een duidelijke samenhang tussen de bekendheid en de duldning van een bok.

Lavei-gebieden

Een bokterritorium bestaat altijd uit zowel dekkings- en lavei-gebieden. De kwaliteit daarvan bepaalt vrijwel zeker de afmetingen van het territorium. Bij de kleinste territoria blijkt de dekking door zeer goede lavei-gebieden omgeven te zijn. Dit blijkt met name in kleine, in het open veld geïntegreerde bosjes met goed kreupelhout en aangrenzende weilanden het geval. De absolute ondergrens lijkt bij rond de vijf hectare te liggen. Zelfs in proefvelden met de hoogste wilddichtheid en doorlopende voering blijkt, zo Ellenberg, deze oppervlakte het minimum. Doordat er geen migratie kan plaatsvinden, steeg slechts het aantal niet-territoriale bokken. In het aantal territoria bleek geen verandering op te treden. In het vrije veld zullen territoria van deze afmetingen slechts onder de allernuistigste omstandigheden aangetroffen kunnen worden. De maximale grootte blijkt minder vast te liggen.

Al naar gelang de omgeving en de wilddichtheid varieert deze van 10 tot 100 ha. Ook al is er voldoende lavei aanwezig, is namelijk niet ieder hout als kern voor een territorium geschikt. Als er niet voldoende dekking aanwezig is voldoet het niet voor een ouderjaarsbok, en zal het hooguit door een jaarling als onderkomen worden gebruikt.

Zeer vasthoudend

Keer op keer wordt er beweerd, dat de ranghoogste (oude) bokken elk jaar opnieuw de hiërarchie bevechten, en dat daardoor vanzelf een verschuiving binnen de verschillende territoria optreedt. Franz Riegers intensieve langlopende studies op gemarkeerde bokken, als ook de eigen waarneming van de auteur laten echter het tegenovergestelde zien: bokken zijn gebonden aan een bepaald territorium. Deze verbondenheid eindigt voor het grootste gedeelte pas met het overlijden van de territoriale bok. De bokken blijken dus zeer vasthoudend in het verdedigen van een veroverd territorium. Dit geldt zelfs, wanneer de bok van het naburige territorium overlijdt, of als er een veel hoogwaardiger territorium in de omgeving ter beschikking staat. De standplaats-gevechten vinden dus niet zozeer tussen de territoriale bokken onderling

plaats. Deze kennen elkaars grenzen, en respecteren de gemarkeerde gebieden, hoe sterk of zwak hun buur ook moge zijn. Dit houdt wederom in, dat de afmetingen en vorm van de diverse territoria vrijwel niet aan verandering onderhevig is. Wel kunnen ingrijpende bosbouw, zoals kaalslag, uitdunning of rastering, danwel voortdurende verontrusting (bijvoorbeeld door wandelaars met loslopende honden) de opgave van een territorium bewerkstelligen.

Net zo kunnen jonge aanplant of ontrastering tot de oprichting van nieuwe territoria leiden. De leeftijd van de territoriale bokken ligt voor de hand: het betreft hier met name twee- of meerjarige bokken, waarbij het aandeel van de tweejarige in direct verband staat met de verliezen onder de meerjarigen in het veld. Als er in het vorige jaar vele daarvan gevallen zijn, door kogel, ziekte of verkeer, neemt het aantal tweejarige territoriale bokken in het

jaar daarop toe. Dit betekent, dat in het territorium, waar wij het jaar daarvoor een oude bok hebben geschoten, er niet weer een oude bok te verwachten valt. Eerder zal zijn opvolger, hoe volwassen hij ook moge lijken, een tweejarige bok zijn, misschien zelfs een jaarling. Dit wil niet betekenen, dat het niet mogelijk zou zijn, vanaf één hoogzit verschillende oude bokken te schieten. Indien de hoogzit in de buurt van verschillende territoriale grenzen staat is dit

zonder meer mogelijk. Als echter eenmaal deze leeftijds-categorie is afgerond, zal het hoe dan ook enkele jaren duren, alvorens de opvolgers met recht oude bokken genoemd kunnen worden.

Concurrenten

Het zijn dus ook met name de tweedejaars waarmee de ouderejaars het elk jaar te stellen heeft. Deze zijn de voornaamste concurrenten in de strijd om het territorium, en zullen, als ze verjaagd worden, het weer op een ander territorium proberen. Dit net zo lang, tot ze een ouderejaars kunnen verjagen, of een vrijgevallen territorium kunnen bezetten. Als er wilde gevechten met achtervolgingen op elkaars gebieden tussen twee territoriale bokken zijn waar te nemen, zal het hier twee evenoude bokken betreffen, die voor het eerst een eigen territorium hebben, en de krachten van hun buurman nog niet kennen. Dat het veroveren van een eigen territorium een gunstige invloed op de gewei-ontwikkeling zou hebben, onder andere door de toename van het groeihormoon somatropine kon, ondanks het steeds weer beweerd wordt, in de markeringsonderzoeken niet vastgesteld worden. Als dit het geval was, zou namelijk hoe dan ook het gewei van de driejarige bok sterker

moeten zijn dan een jaar tevoren. Dit treft voor vele bokken echter niet toe, en wijst erop, dat andere factoren, zoals bronstverloop, stress, voedselaanbod, rust, klimaat etc., een grotere rol spelen. Daarnaast kennen we echter ook de belangrijke groeistuij tussen het eerste en het tweede jaar. Hier bewijzen de proeven, dat bijzonder sterke tweedejaars met name voortkomen uit sterke eerstejaars die het wintervoedsel niet met een ouderejaars hoefde te delen. Hoe staat het echter met territoria waar de plaats-bok geschoten is? Het jachtseizoen wordt tenslotte geopend op een tijdstip, dat de territoriale bokken alleen nog maar de bezitsverhoudingen in stand hoeven te houden. In het vrije veld hebben de markeringsonderzoeken bevestigd, wat Ellenberg al in het 150 ha. raster had vastgesteld: "Territoria die vrij komen te vallen door afschot van de vorige eigenaar, worden uitsluitend door een jonge, voor het eerst territorialiserende bok overgenomen". De opvolgers waren in alle proefvelden met name tweejarigen, maar ook sterke jaarlingen. Er is echter geen geval bekend, waar een territoriale bok overgewisseld is. Of deze opvolger eerste- of tweedejaars is, lijkt met name af te hangen van de naburigheid van het nieuwe territorium. Hier

overheerst de tweejarige, aangezien zijn terretorium-drift eerder begint, en hij daardoor eerder migreert als er geen geschikt territorium in de buurt is.

Herbezetting

Aan het begin van het seizoen vindt de herbezetting van een territorium dan binnen enkele dagen plaats, indien de jonge bokken inderdaad nog in de buurt zijn. Aangezien bokken tijdens de territoriale fase de grenzen van hun gebied voortdurend controleren en markeren, constateren zoekende bokken al snel het ontbreken van verse geurmerken in een onbezet territorium. Het tijdstip van afschot van de territoriale bok speelt mede hierdoor een rol voor de leeftijd van de opvolger. Als het afschot vroeg in het seizoen (mei, begin juni) plaatsvindt, is de kans groot, dat de opvolger een tweejarige bok is. Later in het seizoen stijgt de kans op een jaarling, aangezien de jaarlingen, met name tijdens de bronst, grote afstanden gaan afleggen. Zo kunnen we dus vaststellen, dat het tijdstip van afschot van ouderejaars bokken een duidelijke invloed op het bokbestand heeft. De kennis van de sterke territorialiteit van de bokken vergemakkelijkt ook de ouderdomsbepaling voor jagers die hun veld en de

daarin aanwezige territoria goed kennen, zonder terug te moeten vallen op markeringen. Mocht er sterke twijfel bestaan, of een nieuwkomer een sterke jaarling of een niet zo sterke tweedejaars is, kan het daaropvolgende voorjaar duidelijkheid scheppen: als er een duidelijke groeistoot heeft plaatsgevonden, is er dus nu sprake van een tweedejaars. Zoals gebleken, is het aantal volwassen bokken binnen een veld niet onbeperkt te verhogen. Het haalbare hangt af van het aantal territoria, en dit hangt wederom af van de structuur van het veld. 100 ha. bos, perceelsgewijs verdeeld tussen weilanden kan de basis vormen van 10 tot 20 territoria, terwijl een evengroot aaneengesloten stuk bos slechts een fractie daarvan zal hebben. Verder kan een scheefgetrokken leeftijdsverhouding binnen het bokkenbestand niet gecorrigeerd worden door migratie, doch slechts door het over een lange periode ontzien van de territoriale bokken. Tot slot blijft het afschot van een oudere bok in een dekingsarm weidegebied, een echt jaarlingsonderkomen, een wensdroom, behalve als er sprake is van een populatie van veldreeën.

Bewerking van een artikel van Wolfram Osgyan, Wild und Hund 10/93

Jaarvergadering vereniging Het Reewild

Jaarvergadering

Op 17 april jongstleden werd in Hotel Bakker te Vorden de jaarvergadering gehouden. Bijzondere gast op deze druk bezochte vergadering was de schrijver Bruno Hespeler, hij hield een lezing over het reewild, die tot een interessante discussie leidde.

Jubileum

Mevrouw J.E. van Herp-Bruynius werd door het bestuur gehuldigd in verband met het feit dat zij al gedurende 10 jaar het bestuur en de leden bijstaat met administratieve en andere werkzaamheden. Voor velen is Joke een zeer vertrouwd persoon, want zij weet voor elk probleem een snelle oplossing.

Dagelijks bestuur

Het dagelijks bestuur, bestaande uit voorzitter, secretaris en penningmeester is uitgebreid met een nieuw lid, de heer R. van Nederpelt. De uitbreiding is nodig om de groeiende activiteiten van Het Reewild te begeleiden.

Bruno Hespeler maakt korte metten met wijd verbreide vooroordelen, illusies en andere onzin over reewild en zijn beheer, op de jaarvergadering te Vorden.

Reewildbeheertentoonstellingen in ontwikkeling

Reewildtrofeeënshow en de waarde van de beoordeling

-H.J.H. Vieberink-

Jachtopzichter WBE

Gendringen

Heeft u hierover een mening?

Wat heeft het grote publiek aan het aanschouwen van een veelvoud aan geweien en weet niets van het dier op zich? Veelal hoort men: "Goh, ik wist niet dat er zoveel beesten in het bos zitten". Aan de werkelijke waarde van de show mag je dan gerust twijfelen en jezelf afvragen of er geen meer zinvolle activiteit te bedenken is.

Tentoonstelling

Een tentoonstelling (is dit een beter geschikt woord) op lokaal niveau met uitsluitend belangstellenden uit het desbetreffende gebied. Er kan dan een zinvolle discussie ontstaan tussen de plaatselijke reewildjagers over het reewildbeheer en de praktische jachttuioefening. Hoeveel meerwaarde heeft dit dan voor het reewild? Kan het zo zijn dat er dan een grotere sociale controle ontstaat waar de reewildstand

baat bij heeft en een meer gelijk gericht beheer bevorderd wordt? Als er maar een klein kansje is dat er meer samenhang groeit, zou een dergelijke gedachte overwogen moeten worden!

Verbeterde maatregelen

Sedert enkele jaren worden er op de meeste plaatsen in Nederland WBE's opgezet. In Gelderland is het zelfs al zo ver dat er bijna geen "witte" vlekken meer zijn, een enkele jachthouder werkt nog solitair. Deze situatie heeft met zich meegebracht dat er in de meeste WBE's een reewildcommissie is aangesteld, die zich permanent met het beheer en alles wat met reewild

samenhangt, bezig houdt. Op lokaal niveau heeft dat veel verbetering gebracht voor het reewild. Op een aantal plaatsen wordt zelfs al "grensoverschrijdend" gewerkt. Dat komt er in de praktijk op neer dat er langs de landsgrenzen met de (in dit geval) B.R.D.-jagers nauw overleg wordt gepleegd met betrekking tot tellingen, beheervormen en afschot. Zaken zoals leeftijdsopbouw, kwaliteitsbeoordeling, aanwas, valwild, ziekten, verbeterde maatregelen, jachttoezicht en het selectieve afschot worden met elkaar besproken. Het horizontale overleg wordt structureel aangepakt opdat uiteindelijk een situatie kan worden bereikt waar een ieder vrede mee kan hebben en waarbij het wild, geëat is.

Juist in deze omstandigheden is samenwerking de beste oplossing want argwanend naar elkaar loeren en vaststellen dat er weer een kapitaal stuk is gevallen (dat door de andere partij juist gespaard had willen worden), heeft in het verleden tot veel ongenoegen geleid. In het werkgebied van de WBE Gendringen e.o. en de Hegering Isselburg hoort dit

gelukkig tot het verleden. De jaarlijkse gelegenheid waarbij de trofeeën getoond worden levert telkenmale bijzonder interessante discussies op.

Na enkele jaren op deze wijze met elkaar gewerkt te hebben lijkt het er op dat deze samenwerking tot succes leidt. Het eindelijke oordeel hieromtrent is aan de objectieve beoordelaar!

Discussie

Het beoordelen van de geweien en de bijbehorende onderkaken, door deskundigen op de regionale trofeeënshow, levert (achteraf) veel discussie op. Ook is er nogal wat ongenoegen hoorbaar als de mening op de achterzijde van het plankje, vernomen is. In hoeverre heeft de individuele reewildjager gelijk als hij (in geval van een waardering; onjuist

afschot) een aantal kritische vragen neerlegt? Een vraag zou kunnen zijn: Wat weet deze beoordelaar van mijn veld en het aanwezige reewild? In deze vraag ligt veel verborgen! Het is immers niet mogelijk iets over de plaatselijke situatie te zeggen, door degene die het gewei in handen neemt en nadien stelt dat deze bok te vroeg gevallen is. Stel dat de vraagsteller goed geïnventariseerd heeft en tot de conclusie komt dat er beloftevolle een- en tweejarige bokken lopen die hij absoluut wil sparen en zijn afschot bepaald op een driejarige, minder goed, opgezette zesser en een oogstbok. Wie durft dan te stellen dat deze vraagsteller geen goed beleid voert en de driejarige dus een verkeerd afschot was! Het zal niet meevallen om degenen die op deze wijze geconfron-

teerd worden met waardeeringen inzake hun gevoerde beleid, enthousiast te houden als het er om gaat 100 % van het mannelijk afschot, tentoongesteld te krijgen.

Voor degenen die hun kennis willen halen uit boeken wordt er een veelvoud aan (deskundige) meningen beschikbaar gesteld! Echter hoe groot is de desillusie als alle vergaarde kennis op een rijtje wordt gezet.

Of er nu Duitse- of Nederlandse boeken gelezen worden er blijft veelal de conclusie over dat de ene mening haaks op de andere staat. En daarmee is een grote doolhof open gesteld! Wordt het niet hoog tijd om relativerende gegevens te verschaffen, de lezing van de Duitse wildschut Bruno Hespeler, heeft veel emoties los gemaakt. Hierin ligt mogelijk een grote (toekomst-taak) verdienste van de vereniging Het Reewild.

Indien het braakliggende terrein (50 % van de reewildjagers is lid van de vereniging) vruchtbaar gemaakt dient te worden, is het noodzaak dat men zich thuis voelt bij een organisatie. Dit kan op dit moment helaas niet gezegd worden over de actuele situatie, in meest brede zin des woords.

OPROEP VOOR ZWEETHONDEN

-Zesender-

Bij iedere kleinwildjacht zijn bijna altijd een of meerdere honden aanwezig, waarvan tegenwoordig velen gebrevet-teerd en terecht, want jagen zonder hond vind ik in feite misdadig. Nu worden er in ons land per jaar zo'n 8.000 reeën geschoten, waarvan velen neem ik aan "in het vuur" liggen. Maar al schieten we nog zo perfect met goed ingeschoten wapens en halen daarbij nimmer "huzarenstukjes" uit, zoals vrij-handig schieten, dan nog zien we toch vaak dat het wild afspringt ná het schot. Dan komen we vervolgens op het chapter "zweethond". Wie bellen we op? 's Avonds nog een afspraak gemaakt met een bevriend reeënjager uit de direkte om-

geving, die de beschikking heeft over een Duitse jacht-terriër. Een in dertig meter dichte dekking van bramen en sparren, lag goed verscholen het bewuste reekalf onder een fijnspar met een keurig bladschot en met een normaal uitschot en waarvan op de aanschotplaats niets te vinden was. Je vraagt je af, hoe zoiets mogelijk is met een 7 x 64 en perfecte munitie.

Bovendien is het zo, dat in geval van nazoek, het van het grootste belang is zo snel mogelijk over een goede hond te kunnen beschikken en niet daarvoor stad en land te moeten afrijden. Vandaar, dat ik een dringende oproep doe aan al diegenen, die over een hond beschikken, die voor dit

werk geschikt is en waarvan de eigenaar bereid is om in noodgevallen assistentie te willen verlenen, om zich schriftelijk te willen aanmelden, met vermelding van naam, adres en telefoonnummer van eigenaar en gegevens over de hond, bij het secretariaat: Vereniging Het Reewild, Herengracht 141, 1015 BH Amsterdam. En tot slot gaarne informatie wie, waar en wanneer een zweethonden cursus gegeven wordt. Wie geeft hals? Bij voorbaat alvast bedankt voor de medewerking.

De zweethondenlijst die u aantreft in de Almanak voor het Jachtbedrijf is helaas niet correct. Door een misverstand is deze oude lijst per abuis afgedrukt, waarvoor onze excuses.

UIT HET NIEUWSBLAD VAN HET NOORDEN

Vijftiental wildtrappen langs oevers van Eemskanaal

WOLTERSUM- Over de gehele lengte van de noordoever en enkele plaatsen langs de zuidoever van het Eemskanaal zijn de afgelopen week een vijftiental wildtrappen aangelegd. Deze trappen zijn een hulpmiddel voor overzwemmende reeën om ge-

makkelijker op de kant te komen. De Groninger rijkspolitie te water vond de laatste tijd steeds vaker dode reeën in het water.* De dieren konden door de te steile walkant niet op de oever komen. De overtocht van reeën baarde de Groninger bioloog P.D. Cnorsen al jaren zorgen. Hij drong er dan ook bij de provincie op aan om deze constructie te

bouwen. "De financiering was echter een probleem. Maar nu er in het kader van de bodemdaling subsidie is verstrekt, kunnen ook de wildtrappen gefinancierd worden", zegt hoofd van het bureau Kanaalbeheer G. Schild. Hij meldt dat de bouw van deze constructie wat prijs betreft tamelijk uniek is. "Per trap heeft de provincie maar liefst 30.000

gulden neergelegd". De constructie bestaat uit een houten wand die tot zestig centimeter onder de waterlijn in een plateau overgaat. "Het biedt de reeën een houvast onder water en maakt de klim tegen de helling een stuk makkelijker", aldus Schild.

Vindingrijke oplossing

MENSINGEWEEER- Uit nood geboren. Dat is de meest treffende uitdrukking om het ontstaan van de levensreddende vinding van D. Oldenhuis uit Winsum te beschrijven. Hij woont tegenover het hertenkamp aan de Tammingasingel. Op een zekere dag zag hij dat een jong damhert in de vijver was terechtgekomen en er met geen mogelijkheid meer uitkwam. "Het kon niet tegen de beschoeiing opkomen, zijn pootjes kregen geen grip op de kant", vertelt Oldenhuis. Eerst probeerde hij het kalfje te redden met een hark, maar dat had een averechts effect. Het dier zwom alleen maar verder van de kant af. Uiteindelijk kwam Oldenhuis in alle consternatie op een lumineus idee: "Ik liep naar het kippenhok en rukte het gazendeurtje uit de scharnieren. Met het deurtje liep ik naar het water en daar gebeurde iets wonderlijks. Ik had het deurtje nog maar amper in het water gedrukt

of het hertje krom zomaar de kant op'. Na deze gebeurtenis ging bij Oldenhuis een lichtje op. Op zijn vele tochten door de velden, om reeën te observeren en te tellen, had hij bij het Abelstokbosje al vaker een jong hertje zien verdrinken, dat tevergeefs probeerde om op de wal te komen. "Het gaat je aan het hart als je zoiets ziet. Dat hulpeloos gekrabbel met die kleine pootjes tot het motortje leeg is en het hert verdrinkt.

Oldenhuis maakte een eenvoudige versie van het kippehokdeurtje: een stukje voliëre-gaas met een kleine maaswijdte (13 millimeter) en een latje. Meer niet. Verankerd op de beschoeiing van vaart of vijver bleek de eenvoudige en goedkope constructie wonderwel te werken. Hij klopte bij de ge-

meente De Marne aan met het verzoek om zijn vinding toe te passen op de beschoeiing van de Kromme Raken, het kleine riviertje tussen Schouwerzijl en Abelstok. Oldenhuis is nu druk bezig om samen met een medewerker van de gemeente maar liefst 250 wildtrappen aan te leggen in de Kromme Raken. De stukjes gaas worden om de vijftig meter geplaatst. Eigenlijk zijn de meeste overbodig, want Oldenhuis weet dat de herten uiteindelijk toch een miniem aantal vaste doorwaadplaatsen kiezen. Maar we weten niet van te voren waar ze langs gaan en bovendien bieden de niet gebruikte wildtrappen altijd nog uitkomst voor de hazen, die nu ook bij bosjes verdrinken. De vindingrijke Winsumer natuurliefhebber heeft met zijn vinding een

goedkope oplossing bedacht voor de herten. Het gaas weet hij voor inkoopsprijs op de kop te tikken en de balkjes heeft hij voor een prikkie opgescharreld bij een kozijnenfabriek, die het hout als afval op zolder had liggen. Voor één wildtrap ben ik nog geen vijf gulden kwijt'', zegt Oldenhuis. Hij was dan ook erg verbaasd toen andere mensen hem attent maakten op een artikel dat vorige week in deze krant stond over de bouw van 15 wildtrapjes langs het Eemskanaal. De provincie heeft hiervoor het lieve sommetje van 30.000 gulden per wildtrap op tafel gelegd. Olden-

huis kan een glimlach maar nauwelijks onderdrukken als hij het verhaal verteld. ''Ik weet natuurlijk niet of je de situatie bij het Eemskanaal kunt vergelijken met deze maren en tochten, maar ik heb wel sterk de indruk dat de provincie de portemonnee iets te wijd heeft openstaan''.

De Winsumer is inmiddels zelf al met de provincie overeengekomen dat hij ook wildtrappen mag plaatsen in het Mensingeweersterloopdiep tussen Mensingeweer en Maarhuizen. De kosten moet Oldenhuis vooralsnog uit eigen zak betalen. ''Dat

is wel een beetje vreemd natuurlijk, als je bedenkt wat er uitgegeven wordt voor de wildtrappen in het Eemskanaal'', lacht Oldenhuis. De Winsumer is ook nog in overleg met de waterschappen Hunsingo en Ommelandzerdeedijk over het aanbrengen van wildtrappen in de Snaphaanstocht, een aftakking van het Mensingeweersterloopdiep. Het zijn vooral de verdrongen hazen die voor de waterschappen hinderlijk zijn, omdat ze in de gemalen terecht komen. De waterschappen hebben de vinding van Oldenhuis inmiddels al geadopteerd als proefproject.

Uit de tijdschriften

Na een studie van bijna twee jaar is Natuurmonumenten tot de conclusie gekomen dat het niet verstandig is om Lynxen uit te zetten op de Veluwe. Wetenschappers menen dat deze dieren, natuurlijke belagers van edelherten, reeën en wilde zwijnen, alleen zouden moeten worden uitgezet in gebieden waar er tenminste honderd kunnen leven. Zo'n aantal heeft een leefgebied van 10.000 km² nodig. Een paartje Lynxen bezet meestal een territorium van ongeveer 250 km², waaruit andere Lynxen geweerd worden. De hele Velu-

DE LYNX (NOG) NIET TERUG IN NEDERLAND

(gelezen in Natuurbehoud, kwartaalblad van Natuurmonumenten)

we beslaat ongeveer 920 km². Naast het ruimte ge-

brek, vormen de drukke verkeerswegen een grote belemmering voor introductie, wordt geconstateerd, want zij zullen veel verkeersslachtoffers eisen.

Voor geïnteresseerden is een rapport van Natuurmonumenten over de (her)introductie van de Lynx in Nederland op te vragen.

Stuur een briefkaartje naar Natuurmonumenten, afdeling Voorlichting, Noordereinde 60, 1243 JJ 's-Graveland. U krijgt het met een acceptgiro thuis gestuurd. Kosten f 10,-

Nieuws van onze ledenservice

-J.E. van Herp-Bruynius-

Ledenwerfactie succes.

De actie om nieuwe leden te werven voor de Vereniging is een groot succes. Sinds de start op de Algemene Ledenvergadering van 17 april j.l. zijn reeds 106 leden aangemeld. Naar schatting is 50% van de 4.000 reewildjagers nog geen lid van Het Reewild. Op de Game Fair heeft de Vereniging weer vele nieuwe leden welkom geheten.

Totaal aantal leden bedraagt op dit moment 1789.

Artikelenlijst.

Naar aanleiding van de gepubliceerde artikelenlijst in het 1e nummer van "Capreolus" hebben diverse leden enthousiast gereageerd, in verband hiermee treft u hieronder nogmaals onze artikelenlijst aan.

HOE KUNT U BESTELLEN?

U stuurt een briefkaartje of u belt 033- 942032.

Verzending van artikelen geschiedt na ontvangst van uw betaling met de door de

Vereniging Het Reewild u toegezonden acceptgirokaart.

Alle prijzen zijn exclusief verzendkosten.

Heeft u nog vragen dan kunt u contact opnemen met Mw. J.E. van Herp-Bruynius, Landjonker 19, 3834 CL Leusden. tel: 033-942032.

"Reeën I" door Ir J. Poutsma	..à f	7,50
"Reeën II" door J. Mekers	..à f	7,50
Verenigingsdas (groen met vignet)	..à f	22,50
Verenigingsdas (wijnrood met vignet)	..à f	22,50
Verenigingsdas (blauw met vignet)	..à f	22,50
"Jung oder alt" door H. Krebs	..à f	26,00
"Der reewildabschuss" door E. Ueckermann	..à f	32,50
"Roedeer: management and stalking" door R. Prior	..à f	20,00
"Reewild heute" door B. Hespeler	..à f	37,50
"Reeën ruimte geven" door D. Wildschut	..à f	25,00
"Über rehe" door H.J. von Bayern	..à f	205,00
"Weichselboden" door H.J. von Bayern	..à f	215,00
"Das reewild" door F. van Raesfeld e.a.	..à f	115,00
"Wat zegt Raesfeld en wat zeggen anderen over het aanspreken van reewild" door D. Wildschut	..à f	63,00
"Reewildhege mit der Büchse" van Egon Wagenknecht	..à f	20,00
"Reewild" door Ch. Stubbe	..à f	60,00
"Reewild Report" door W. Osgyan	..à f	85,00
"Reewild en reewildbeheer" door J.L. van Haften	..à f	5,00
"Op reeën uit" door W. Huygen	..à f	2,50
Knipplaat "Onze reeën in Nederland" door D. Wildschut	..à f	1,00
Opbergcasette	..à f	9,75
Hoedinsigne	..à f	25,00
Kaarten, naar foto's van J. Poutsma	..à f	3,00

* = aanbidding